

چرایی نامگذاری «ایام البیض»

مدیر گروه اخلاق مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی با تشریح علت نامگذاری «ایام البیض»، مهمترین عمل اعتکاف را محاسبه نفس و تفکر برشمرده و دست یافتن به «توبه نصوح» را حاصل اعتکاف در روزهای وسط ماه رجب دانست.

چرایی نامگذاری «ایام البیض« رابطه اعتکاف با روزهای میانی ماه رجب
مدیر گروه اخلاق مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی با تشریح علت نامگذاری «ایام البیض«، مهمترین عمل اعتکاف را محاسبه نفس و تفکر برشمرده و دست یافتن به «توبه نصوح« را حاصل اعتکاف در روزهای وسط ماه رجب دانست.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه فارس، از شامگاه امشب لحظات نورانی ایام اعتکاف شروع خواهد شد، ایامی که انسان را معتکف خانه خدا می‌سازد تا در خلوت سه روزه خویش با پروردگارش، توشه‌ای را برای دنیا و آخرتش بر دارد، روزهای ناب خدا که تنها برخی از بندگان شایسته حضور در چنین مراسمی هستند، به همین منظور برای آشنایی بیشتر با ایام البیض و اعمال مستحبی آن با حجت‌الاسلام سید حسن هاشمی جزی، مدیر گروه اخلاق مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی گفت‌وگویی را ترتیب دادیم که در ذیل می‌آید:

این کارشناس دینی با اشاره به ایام البیض ماه رجب، بیان داشت: «ایام« جمع یوم به معنای روز و «بیض« جمع «ایض« به معنای سفید و درخشان است که به روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم هر ماه قمری گفته می‌شود و به عقیده مسلمانان ایام البیض ماه‌های رجب، شعبان و رمضان دارای فضیلت بسیار است که در شریعت و فقه اسلام بر اقامت سه روزه در مسجد جامع برای عبادت خدا و تهذیب نفس اطلاق می‌شود.

* علت نامگذاری ایام البیض

وی پیرامون وجه تسمیه واژه «ایام البیض« افزود: دو دیدگاه در این زمینه وجود دارد؛ اول اینکه در این سه روز به دلیل کامل بودن ماه، شب‌ها روشن و سفید است و به همین جهت روزهای این سه شب را ایام البیض به معنای روزهای سفید نامیده‌اند، دیگر اینکه در حدیثی از پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم آمده است: «هنگامی که آدم خطایی که ترک اولی بود را انجام داد، بدنش سیاه شد، پس از آن بر قلبش الهام شد که روزهای 13 و 14 و 15 را روزه بگیرد، هر روز از این روزها را که روزه گرفت، بخشی از بدنش سفید شد، وقتی سه روز تمام شد، تمام بدنش سفید شده بود، به همین دلیل این روزها را روزهای سفید گفته‌اند.

هاشمی جزی اظهار داشت: «این مسعود« سبب نامیدن این ایام به «ایام البیض« را چنین نقل می‌کند، از نبی اکرم (ص) شنیدم که می‌فرمودند: «هنگامی که جناب آدم علیه‌السلام عصیان پروردگارش را کرد، منادی از عرش ندا داد، ای آدم از جوار رحمت من بیرون شو، زیرا کسی که عصیان مرا کند در جوار من نیست، حضرت آدم و فرشتگان گریستند، سپس خداوند جبرئیل را نزد حضرت آدم (ع) فرستاد، جبرئیل حضرت آدم را در حالی که رنگ او از نورانیت بهشتی به تیرگی تغییر کرده بود به زمین فرود آورد.

وی ادامه داد: ملائکه با دیدن این وضعیت فریاد بر آوردند: پروردگارا، خلقی آفریدی و از روح برگزیده خود در او دمیدی و ملائکه را به سجده او در آوردی و به یک گناه سفیدی او را به سیاهی مبدل کردی، پس منادی از آسمان ندا کرد که امروز را برای خداوند روزه بگیر و آن روز سیزدهم ماه بود و چون آدم آن روز را روزه گرفت و قسمتی از تیرگی حضرت آدم (ع) برطرف گشت تا اینکه در انتهای این سه روز به حالت اول خود برگشت به این دلیل این ایام را «ایام البیض« نامیده شد.

* معتکف با اعتکاف گناهان را حبس می‌کند

این استاد دانشگاه درباره فضیلت ایام البیض خاطرنشان کرد: در قرآن کریم ماده «عکف« 9 مرتبه تکرار شده، یک مورد آن آیه 125 سوره مبارکه بقره مربوط به موضوع ایام البیض است، خداوند در سوره بقره می‌فرماید: «وَ إِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَ اُتُوا مِنْ مَّقَامِ اِبْرَاهِيمَ مُصَلِّیْنَ وَ عَهِدْنَا اِلٰی اِبْرَاهیمَ وَ اِسْمَاعیلَ اَنْ طَهِّرَا بَيْتِنَا لِلطَّائِفِیْنَ وَ الْعَاكِفِیْنَ وَ الرُّكَّعِ السُّجُودِ« «و کعبه را جایگاه اجتماع و مکان امن مردم ساختیم، مقام ابراهیم را نمازگاه خویش گیرید، ما ابراهیم و اسماعیل را فرمان دادیم: مرا برای طواف‌کنندگان و مقیمان و راکعان و ساجدان پاکیزه دارید«، حضرت رسول اکرم (ص) در مورد فضائل این ایام می‌فرماید: «هرکس یک روز را به منظور کسب عنایت الهی و به نیت قرب خدا اعتکاف کند، خداوند بین او و آتش سه خندق ایجاد می‌کند که فاصله هر یک تا دیگری بیش از مسافت بین زمین و آسمان است« و در سخن گران بها دیگری می‌فرماید: «المعتکف یعکف الذنوب«؛ معتکف با اعتکاف گناهان را حبس می‌کند.

*هر کس سه روز وسط ماه رجب را روزه بدارد و شب زنده‌داری کند از دنیا نمی‌رود مگر با توبه نصوح!

وی در ادامه به اعمال ایام البیض اشاره کرد و افزود: ایام البیض به واسطه اهمیت و جایگاه خاصی که دارد در آن ایام به اعمال و عباداتی توصیه شده است که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد؛ «تاکید بر استجاب روزه‌ای ایام البیض»، پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «هر کس سه روز از وسط ماه رجب (سیزدهم تا پانزدهم) را روزه بدارد و در شب‌هایش به نماز شب قیام کند، از دنیا رحلت نمی‌کند مگر با توبه نصوح» و امام صادق (ع) فرمود: «هر کس ایام البیض ماه رجب را روزه بگیرد، خداوند متعال به ازای هر روز ثواب روزه داری و شب زنده داری یک سال را برای او می‌نویسد و او روز قیامت در جایگاه ایمن شدگان از آتش دوزخ خواهد ایستاد».

هاشمی جزی انجام اعمال ام داوود را از دیگر اعمال ایام البیض برشمرد و ابراز داشت: از عمده‌ترین اعمال ایام البیض اعمال ام داوود است و برای بر آمدن حاجات و برطرف شدن گرفتارها و دفع ظلم ظالمان مؤثر است و کیفیت و اجرای آن در کتب مفاتیح آمده است، «علامه مجلسی» (ره) در کتاب شریف «بحارالانوار» درباره کمال ایام البیض می‌نویسد: «کمال ایام البیض در آن است که اندیشه و دل و اعضا بر مجرد عمل صالح وقف شود و بر در خانه خدای جلیل و در برابر اراده مقدس او به حبس در آید و به زنجیر مراقبت او به بند کشیده شود و از آن چه روزه‌دار از انجام آن خودداری می‌کند، به طور تمام و کمال بازداشته شود».

وی با تاکید بر خواندن برخی از سوره‌های قرآن کریم در روز پانزدهم رجب، ادامه داد: در این ایام سفارش به خواندن آیات سوره «انعام»، «اسرا»، «کهف»، «لقمان»، «یاسین»، «صافات»، «فصلت»، «شوری»، «دخان»، «آیه الکرسی»، «فتح»، «واقعه»، «ملک»، «قلم»، «انشقاق» تا پایان قرآن شده است، همچنین از دیگر اعمال این ایام خواندن دعای «استفتاح»، زیارت امام حسین (ع)، به جای آوردن چهار رکعت نمازی که حضرت امیرالمومنین (ع) در این روز به جای آورد، خواندن دعای «یا مذل کل جبار و ...» است.

*برخی اعمال مستحبی ایام البیض رجب

مدیر گروه اخلاق مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی در خصوص اعمال شب سیزدهم رجب در بخش دیگری از گفت‌وگوی خود با فارس اظهار داشت: اوّل لیالی بیض است و در آن سه عمل غسل، چهار رکعت نماز در هر رکعت سوره «حمد» و بیست و پنج مرتبه «توحید»، دو رکعت نماز که در شب سیزدهم رجب و شعبان نیز خوانده می‌شود که در هر رکعت بعد از سوره «حمد»، سوره «یس»، «ملک» و «توحید» خوانده می‌شود، در شب چهاردهم، نیز چهار رکعت نماز خوانده می‌شود که به دو سلام ختم می‌شود که به شیوه نماز شب سیزدهم گزاریده شود، هر که آن را در ایام البیض ماه رمضان بخواند، گناهانش آمرزیده شود، اگر چه به عدد قطرات باران و برگ درختان و ریگ بیابان باشد.

وی درباره اعمال شب پانزدهم رجب، افزود: از لیالی متبرکه است و در آن چند عمل از جمله غسل، زیارت امام حسین علیه‌السلام، 6 رکعت نماز به «حمد»، «یس»، «ملک» و «توحید»، 100 رکعت نماز در هر رکعت بعد از «حمد» 10 مرتبه «توحید» وارد شده است، «شیخ مفید» در المقنعه از حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام روایت کرده که هر که این عمل را بجا آورد، حق تعالی به سوی او 10 ملائکه بفرستد که از او دشمنان او را از جن و انس دفع کنند و سی فرشته نزد مؤت او بفرستد که او را از آتش پنجم ایمن کنند.

*سر اعتکاف در ایام البیض / مهمترین عمل اعتکاف محاسبه نفس و تفکر است

هاشمی جزی درباره رابطه ایام البیض و اعتکاف، خاطرنشان کرد: اعتکاف همواره ایامی مشهور و مورد اهمیت سالکان طریقت و اصحاب معرفت بوده است که از آن جمله می‌توان به ده روز آخر ماه رمضان و ایام البیض ماه رجب اشاره کرد، ولی آنچه که ایام البیض ماه رجب یعنی روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم این ماه را مورد عنایت اهل عرفان قرار می‌دهد، حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم است که فرمودند: «هر کس سه روز از وسط ماه رجب (سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم) را روزه بدارد و در شب‌هایش به نماز شب قیام کند، از دنیا رحلت نمی‌کند مگر با توبه نصوح» و چه بهتر که این روزه‌داری در حال اعتکاف و مسجد باشد که بهترین و محبوب‌ترین مکان روی زمین باشد، همراه با میهمانی بر سر سفره‌ای نورانی که حضرت علی (ع) آن را دوست داشتنی‌ترین جای زمین نامید.

وی محاسبه نفس و تفکر را در ایام البیض را از مهمترین اعمال دانست و ادامه داد: برترین عبادت در ایام البیض بر اساس آیات و روایات تفکر و تدبر است، بنابراین شایسته است که انسان در این ایام به مسائل خداشناسی، خودشناسی، محاسبه نفس و ... به تفکر

و اندیشه بپردازد، حضرت علی(ع) درباره تفکر می‌فرماید: «اندیشیدن انسان را به نیکی و انجام آن می‌کشاند«، امام رضا(ع) در این باره می‌فرماید: «عبادت به نماز و روزه بسیار نیست، عبادت یعنی اندیشیدن در امر خدای عزوجل«، اهمیت و ارزش تفکر در این است که گاه یک ساعت اندیشیدن موجب توبه از گناهان و عبادت تمام عمر می‌شود.

این استاد حوزه با تاکید بر اینکه ایام البیض فرصت خوبی برای تفکر است تا انسان از حالت غفلت خارج شود و هوشیارانه به زندگی خود ادامه دهد، درباره محورهای تفکر، اذعان داشت: از جمله این محورها می‌توان به تفکر در آثار خداوند، تفکر در دین، تفکر در دنیا، تفکر در طبیعت، تفکر در قیامت، تفکر در عاقبت به خیرها و شرها، تفکر در فرصت‌ها، حسابرسی اعمال خویش، تفکر در بهشت و نعمات آن اشاره کرد.